

Doç. Dr. Sabahattin YÜREKLİ

Bursa Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

**TÜRK İŞ HUKUKUNDA
DENEME SÜRELİ
İŞ SÖZLEŞMESİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XIX

BİRİNCİ BÖLÜM DENEME SÜRELİ İŞ SÖZLEŞMESİ

I. GENEL OLARAK	1
II. KAVRAM	5
III. TANIM.....	9
IV. HUKUKİ NİTELİĞİ	11
1. Muvakkat Akit Görüşü.....	12
2. Taliki Şart Görüşü	13
3. İnfisahi (Bozucu) Şart Görüşü	14
4. Öğretide İleri Sürülen Diğer Görüşler.....	15
5. Yargıtay'ın Görüşü.....	18
6. Görüşümüz.....	19
V. İŞ SÖZLEŞMELERİNDE DENEME SÜRESİ GETİRMENİN AMACI.....	19

1. İşveren Açısından Deneme Süresi Getirmenin Amacı, Haklılığı ve İşverenin Korunmaya Değer Menfaatinin Bulunması.....	21
2. İşçi Açısından Deneme Süresi Getirmenin Amacı, Haklılığı ve Olumsuz Yönleri	22
VI. KANUNLARDA DENEME SÜRELİ İŞ SÖZLEŞMESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER.....	26
1. İş Kanunu	27
2. Deniz İş Kanunu	29
3. Basın İş Kanunu	29
4. Türk Borçlar Kanunu	31
5. Mesleki Eğitim Kanunu	33
VII. DENEME SÜRELİ İŞ SÖZLEŞMESİNİN BENZER SÖZLEŞMELERDEN AYRILAN YANLARI	34
1. Deneme Amaçlı Sözleşmeden Farkları.....	35
a. Deneme Amaçlı İş Sözleşmesinin Amacı.....	35
b. Deneme Amacının Meşru Bir Sebep İçin Olması	37
c. Deneme Sürelî / Deneme Amaçlı İş Sözleşmeleri Arasındaki Farklar	38
2. Çıracılık Sözleşmesinden Farkları	44
3. Alışma İlişkisinden Farkı.....	45
4. Geçici İş İlişkisinden Farkı	46
5. Eğitim Amaçlı İş Sözleşmelerinden Farkı.....	46
VIII. BAŞARILI BİR DENEME SÜRESİ NASIL SAĞLANIR?	47
1. Ön Hazırlık	48
2. Yazılı Olarak Almak	48
3. Net Hedef ve Beklentileri Belirleyin	48
4. Belge Tutma.....	49
5. Bir Rehber Atama	49
6. Teklif Eğitimi.....	49
7. Erken Bir Karar Verme	49

IX. DENEME SÜRESİNİN ETKİSİ.....	50
X. DENEME SÜRESİ İŞ SÖZLEŞMESİYLE ÇALIŞMADA İŞ GÜVENCESİZLİĞİ SORUNU	50
1. İş Güvencesizliğinin Unsurları.....	52
a. Belirsizlik	52
b. Algılanan Tehdit	52
c. İşsizlik Kaygısı.....	52
2. İş Güvencesizliğinin Bireysel Sonuçları	53
a. İş Tutumları.....	53
b. İş Stresi	53
c. Sağlık Sorunları.....	54
3. İş Güvencesizliğinin Sosyal Sonuçları.....	54
XI. DENEME SÜRELİ İŞ SÖZLEŞMESİYLE ÇALIŞMANIN RESMİ KURUMLARCA TEŞVİK EDİLMESİ	55

İKİNCİ BÖLÜM
DENEME SÜRELİ İŞ SÖZLEŞMESİNİN
YAPILMASI, SÜRESİ VE SÖZLEŞMENİN
DENEME SÜRESİNDEKİ HUKUKİ
SONUÇLARI

I. GENEL OLARAK	57
1. Deneme Sürelİ İş Sözleşmesi Yapılmasında Tarafların Ehliyeti	61
2. Deneme Sürelİ İş Sözleşmesinin Şekli	62
3. Deneme Sürelİ İş Sözleşmesi Yapılması.....	65
II. İŞ SÖZLEŞMESİNDE DENEME SÜRESİ BELİRLEME SERBESTİSİ	70
1. İş Sözleşmesinde Deneme Süresi Kararlaştırılmıştır	76
2. İş Sözleşmesinde Deneme Süresi Kararlaştırılmamıştır	78

3. İş Sözleşmesinde Deneme Süresi Getirilmiş Olmakla Beraber Süresi Kararlaştırılmamıştır.....	78
III. SÖZLEŞME TİPLERİ BAKIMINDAN DENEME SÜRESİ.....	79
1. Belirli Süreli İş Sözleşmelerinde.....	79
2. Belirsiz Süreli İş Sözleşmelerinde	87
3. Kısmi Süreli İş Sözleşmelerinde	90
4. Geçici İş İlişkisinde	93
5. Süreksiz İş Sözleşmelerinde.....	95
6. Asgari Süreli İş Sözleşmesinde	97
7. Azami Süreli İş Sözleşmelerinde	100
IV. DENEME SÜRESİ	100
1. Deneme Süresi Kararlaştırma Yöntemi ve Zamanı	101
2. Deneme Süresinin Başlangıcı	106
3. Deneme Süresinin Makul Olması.....	108
4. Deneme Süresi Getirmede Hukuki Menfaat Bulunması	111
5. Deneme Süresinin Uzunluğu	121
a. İş Sözleşmelerinde Deneme Süresinin Uzunluğu	124
b. Toplu İş Sözleşmelerinde Deneme Süresinin Uzunluğu ..	128
c. Deneme Amaçlı İş Sözleşmelerinde Deneme Süresinin Uzunluğu	136
6. Deneme süresinde eşitlik	145
a. İşçi işveren arasında deneme süresinde eşitlik.....	145
b. Aday İşçiler Arasında Eşitlik	147
7. Deneme süresinin uzatılması / Kısaltılması	148
8. Deneme Süresinin Hesabı.....	152
9. Deneme Süreli İş Sözleşmesi Yapma Hakkının Kötüye Kullanılması.....	154
10. Deneme Süresinin İspatı	159
11. Deneme Süresinin Aşılması	169
a. İş Sözleşmeleriyle Getirilen Deneme Süresinin Aşılması	169

b. Toplu İş Sözleşmeleriyle Getirilen Deneme Süresinin Aşılması.....	171
12. Deneme Süresi Kaydının Geçersizliği.....	171
V. DENEME SÜRESİ İÇİNDE, İŞ SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ SONUÇLARI.....	172
1. Deneme Süresi İçinde İşçinin Hakları.....	173
a. Ücret Hakkı.....	174
b. Sosyal Güvenlik Hakkı.....	177
c. İşsizlik Sigortasından Yararlanma.....	184
d. Sendikal Haklar.....	186
e. Toplu İş Sözleşmesinden Yararlanma Hakkı.....	188
f. Grev Hakkından Yararlanma.....	189
g. Ölüm Tazminatından Yararlanma.....	189
h. İşçi Buluşları Üzerinde Hakları.....	194
2. Ara Dinlenmesi, Tatil ve Serbest Zaman Hakkı.....	195
a. Ara Dinlenmesi Hakkı.....	195
b. Hafta Tatili Hakkı.....	196
c. Serbest Zaman Hakkı.....	196
3. Deneme Süresi İçinde İşçinin Borçları.....	197
a. Çalışma, Sadakat, Özen ve İtaat borcu.....	197
4. Zararı Karşılama Borcu.....	199
5. Taşınma, Seyahat ve Meslek Değiştirme Masraflarını Karşılama Borcu.....	200
6. Deneme Süresi İçinde İşverenin Borçları.....	201
a. Ücret Ödeme Borcu.....	201
b. İşçiyi Koruma ve Gözetme Borcu.....	203
c. Ara Dinlenmesi Verme Borcu.....	205
d. Eşit Davranma Borcu.....	206
e. Belge-Çalışma Belgesi Verme Borcu.....	209
7. Deneme Süresi İçinde İşyeri Devri ve Sonuçları.....	209
8. Deneme Süresi İçinde İş Sözleşmesinin Devri ve Sonuçları.....	213

9. Deneme Süresinde Geçen Sürenin Göz Önüne Alınacağı Durumlar	214
a. İşçinin Kıdem Süresinin Tespitinde.....	214
b. Askerlik ve Kanundan Doğan Sürelerin Hesabında	216
c. Bildirim Sürelerinin Hesabında	217
d. İş Güvencesine İlişkin Altı Ay Kıdem Süresinin Tespitinde	217
e. Yıllık Ücretli İzin Süresinin tespitinde	218
10. Deneme Süresinde Çalışan İşçi Sayısının Tespiti	219
a. Tarım ve Orman İşlerinde Çalışan İşçi Sayısının Tespitinde	219
b. İş Güvencesi Sistemindeki Otuz İşçi Sayısının Tespitinde	220
c. Toplu İşçi Çıkarmada.....	222
d. İşyeri Sendika Temsicisi Atanmasında.....	223
e. Toplu İş Sözleşmesi Yetki Tespitinde	223
f. Grev Oylamasında	224

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DENEME SÜRELİ İŞ SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİNE İLİŞKİN HUKUKİ SONUÇLARI

I. GENEL OLARAK	225
II. İŞE BAŞLAMADAN ÖNCE FESİH BİLDİRİMİ	227
III. DENEME SÜRESİ İÇİNDE İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHEDİLMEMESİ VE SONUÇLARI	230
1. Deneme Süreli İş Sözleşmelerinde.....	230
2. Deneme Amaçlı İş Sözleşmelerinde	234
a. Haklı Fesih Nedenleri.....	237
aa. Değerlendirme Kıstası.....	237

bb. Örnekler	239
b. İtiraz Hakkı Sonucu iptal	239
IV. DENEME SÜRESİ İÇİNDE İŞ SÖZLEŞEMSİNİN FESHİ VE SONUÇLARI	242
1. Deneme Süresi İçinde Fesih Bildirim Sürelerin Niteliği.....	248
2. Deneme Süresi İçinde Yapılan Fesihte Sebep Gösterme Zorunluluğu Olup Olmadığı.....	257
3. Deneme Süresi İçindeki Fesihte İhtar Yükümlülüğü	261
4. Deneme Süresi İçinde Feshe Bağlanan Sonuçlar.....	262
a. Ücret Hakkı.....	262
b. İhbar Tazminatı.....	264
c. Cezai Şart.....	266
d. Rekabet Yasağı.....	273
e. Belirli Süreli İş Sözleşmesinde Kalan Süreye Ait Ücret Talebi.....	281
f. Çalışma Belgesi Verme Yükümlülüğü.....	281
g. Yeni İş Arama İzni.....	283
h. Uygulamada Karşılaşılabilecek Özel Durumlar	284
aa. İşyeri Sendika Temsilcisinin Güvencesi	284
bb. İşyeri Sendika Temsilcisinin İşyerinin Değiştirilmesi	285
cc. Yer Altı İşlerinde Çalışan İşçiler.....	285
5. Deneme Süresi İçinde Haklı Nedenle Fesih.....	287
6. Deneme Süresi İçinde Feshe Karşı Koruma	289
a. Fesih Hakkının Kötüye Kullanılması Durumu.....	290
aa. Feshin dürüstlük ve objektif iyiniyet kurallarına aykırı yapılması.....	290
bb. Fesih Beyanının Ahlâka Aykırılığı	294
cc. Feshin Hakkaniyete Aykırılığı.....	295
dd. Zamansız Fesih Yapılması.....	297
b. Sendikal Nedenle Fesih.....	297

c. Fesihle Eşit Davranma	301
d. Hamilelik Halinde Fesih Yasağı.....	302
aa. Deneme Amaçlı İş İlişkisinde Hamilelik Durumu.....	305
bb. İş Sözleşmesinin İptali	308
e. Engellilerin Korunması.....	308
f. İşçi Kuruluşu Yöneticiliğinin Güvencesi.....	310
g. İşyeri Sendika Temsilciliğinin Güvencesi.....	310
V. DENEME SÜRESİ GEÇTİKTEN SONRA İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİ VE SONUÇLARI	311
1. İhbar Tazminatı Hakkı.....	313
2. Kıdem Tazminatı Hakkı	315
3. Belirli Süreli İş Sözleşmelerinin Feshi	318
4. Cezai Şart.....	319
5. Yıllık Ücretli İzin Karşılığının Ödenmesi.....	319
6. Deneme Süresi Geçtikten Sonra Sözleşmenin Performansa, Yetersizliğe, Davranışa Dayalı Feshi.....	320
a. Sözleşmenin Performansa Dayalı Feshi	320
b. Sözleşmenin Yetersizliğe Dayalı Feshi	323
c. Sözleşmenin İşçinin Davranışlarına Dayalı Feshi	324
VI. DEĞERLENDİRME.....	325
KAYNAKÇA	331